

LAVANDA GULINING MORFOLOGIYASI.

Nortojoyeva Zuhra Muxiddinovna

nortojoyevazuxra@gmail.com

Termiz agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti talabasi.

Annotasiya: Ushbu maqoladir lavanda gulining morfologiyasi, fiziologiyasi, yetishtirish texnologiyalari, vegetatsiya davri hamda uning dorivorlig xususiyatlari to'g'risida ma'lumotlar bilan tanishib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Lavanda, efir moyi, ildiz tizimi, parfyumeriya, oziq-ovqat, namlik, labguldoshlilar buta, to'pgul, chalabuta, turkum, shifobaxsh, angustifolia, urug'i ekish, harorat, lavanda choyi.

Аннотация: В данной статье представлена информация о морфологии, физиологии, технологии выращивания цветка лаванды, периоде вегетации и ее лечебных свойствах.

Ключевые слова: Лаванда, эфирное масло, корневая система, парфюмерия, питание, влага, цветущий кустарник, соцветие, халабута, вид, лекарственный, узколистный, посев, температура, лавандовый чай.

Abstract: This article introduces information about lavender flower morphology, physiology, cultivation technologies, vegetation period and its medicinal properties.

Key words: Lavender, essential oil, root system, perfumery, food, moisture, flowering shrub, inflorescence, chalabuta, species, medicinal, angustifolia, seeding, temperature, lavender tea.

Lavanda (lotincha: Lavandula) - labguldoshlilar oilasiga mansub buta yoki doimiy yashil butalar turkumiga kiruvchi efir moyli o'simlik. O'rta dengiz sohillarida 25 dan ortiq turi uchraydi. Asosan Fransiya, Italiya, Ispaniya, Vengriya, Moldava, Qrimda va Rossiyaning Krasnodar o'lkasida ensiz bargli lavanda (Lavanda angustifolia) turi yetishtiriladi. Lavandaning yangi to'pgulida 1.2-2.3% efir moyi mavjud. Parfumeriya, oziq-ovqat, sanoati tibbiyotda ishlatiladi. Lavanda yorug'sevar qurg'oqchilikka chidamli o'simlik bo'lib 30 °C sovuqqa xam chiday oladi.

Asosan qalamchasidan ko'paytiriladi. Ildizi 40-50ta uzun ipsimon ildizchalardan iborat. Tuproqqa 2 m chuqur kirib boradi. Sershox, bir tupida 400-800ta poya xosil

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023

qiladi. Mevasi qo'shaloq, 4ta yong'oqchadan iborat rangi sariq-jigar rang. Ekilgan ko'chatlardan 20-25 yilgacha hosil olinadi. Har 6 yilda lavandalar yetishtiriladi.

Lavanda yetishtirish bir necha usul bilan amalga oshiriladi: urug'lar, butani bo'lish kabi usullardan foydalaniladi. Ekishning urug'li usuli uzoq davom etganligi sababli kam qo'llaniladi. Lavanda urug'lari qumli tuproqli tayyorlangan idishga ekilib 30-40 kun qoldirilishi kerak. Tavsiya etilgan harorat $+5^{\circ}\text{C}$. Bu vaqtdan so'ng urug'lik qutisini issiq yorug' joyga o'tkaziladi, bu yerda birinchi kurtaklar paydo bo'la boshlaydi. Yerga ekilishi may oyida amalga oshiriladi. Urug'idan ekilgan lavandaning urug'i qaylamlangan bo'lsa urug'i yaxshiroq unib chiqadi. Buning uchun urug'larni ma'lum miqdorda qum bilan aralashtiriladi. Bu o'simlikning tezroq unib chiqishini ta'minlaydi. Ushbu amaliyot oxirida lavanda urug'ini ekish mumkin.

Butani bo'lish orqali ko'paytirish. Bu usul kuzda lavanda butasi bo'linishga to'liq tayyor bo'lganda amalga oshiriladi. Yangi lavanda butalarini ekish ikkinchisining

o'lchamiga qarab amalga oshiriladi, bir-birining orasidagi taxminiy masofa 0.5-1.5 metrni tashkil qiladi.

Lavandaning dorivorlig xususiyatlari

✓ Yurak qon tomir tizimining faoliyatini yaxshilaydi qon bosimini narmollashtiradi

✓ Yaralarni ularning og'ir asoratlarini oldini oladi

✓ Lavanda gulidan tayyorlangan choy insonni tinchlantiradi

✓ Antikaogulyant va xolesterolni kamaytirish xususiyatiga ega hisoblanadi

✓ Teri kasalliklarini oldini oladi va teri xolatini yaxshilaydi

✓ Gemostatik (kichik qon ketishini to'xtatishda)

✓ Deodorizatsiyada qo'llaniladi

✓ Yallig'lanishga qarshi qo'llaniladi

✓ Uyqu kasalliklarini oldini olishda

✓ Rinit, Bronxit, Migren, Pielonefrit kabi kasalliklarda

✓ Jigar va Oshqozon kasalliklarida qo'llaniladi

Tabiatda shunday o'simliklar borki ularning bir qismi inson uchun foydali bo'lsa boshqa bir qismi inson uchun zararlidir. Ammo lavanda inson uchun xar tomonlama foydali dorivorlig xususiyalarag ega xisoblanadi. Uning tarkibida A, E Vitaminlari kaltsiy, temir, natriy kabi inson organizmi uchun foydali elementlar mavjud.

Xulosa: Lavanda - bu gul, unda eslatib o'tilganidek, Frantsiya Proventsiasida ko'zlarida cheksiz binafsha donlar paydo bo'ladi. Ammo hozir Rossiyada ko'plab professional floristlar va dekorativlar, shuningdek havaskor bog'bonlar lavanta etishtirish bilan shug'ullanmoqdalar. Alp tog'ini bezash, buta qirini yaratish yoki oddiygina gulzorni bezash uchun ishlatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rajametov Sh, Normurodov I, Adilov X, Nomozov I, Meva rezavor meva va tok kuchatzorlarini tashkil etish. O'quv qullanma. Toshkent-2018

1. Qizi, Hamidova Dilrabo Chori, et al. "JASMIN (JASMINUM) TURKUMI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 53-56.

2. Qizi, Jo'Rayeva Go'Zal Davlat, Shaymanov Sherzod Kamol O'G'Li, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "GO 'ZAL KATALPANING

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023

MARFOLOGIYASI VA MANZARAVIYLIK XUSUSIYATLARI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 46-49.

3. Jumageldiyevna, Gulshan Nurmatova, Abdurayimova Mujgona Abdujalilovna, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "PISTA (PISTACIA) TURKUMI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 36-38.

4. Jumageldiyevna, Gulshan Nurmatova, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "KIVI O'SIMLIGI HAQIDA." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 12-17.

5. Jumageldiyevna, Gulshan Nurmatova, Abdurayimova Mujgona Abdujalilovna, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "QAYRAG 'OCH (ULMUS) TURKUMI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 32-35.

6. Abdullayev, Muxtorjon, and Samandarbek Mamarajabov. "VARIETIES AND ACHIEVEMENTS OF WHEAT PLANT SELECTION IN UZBEKISTAN." *Eurasian Journal of Academic Research* 2.11 (2022): 100-104.

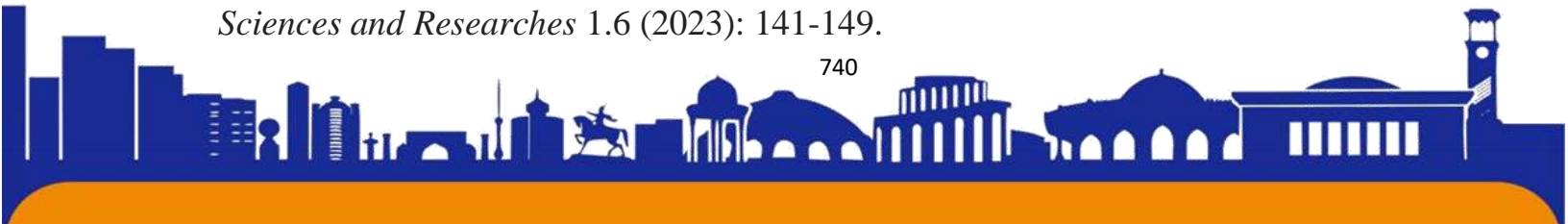
7. Xayitovna, Pirimqulova Muxabbat, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "Cauliflower Growing Technology." *Texas Journal of Multidisciplinary Studies* 6 (2022): 8-10.

8. Xayitovna, Pirimqulova Muxabbat, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "KARTOSHKANING TARQALISH HUDUDLARI." *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI* 2.18 (2023): 209-212.

9. Abdukarimovna, Abdukarimova Mamlakat, Kulmurotova Aziza Muhiddinovna, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "TOMATO PESTS." *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities* 11.2 (2023): 427-430.

10. Xayitovna, Pirimqulova Muhabbat, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "Types of corn grown in Uzbekistan and their peculiarities." *Texas Journal of Agriculture and Biological Sciences* 3 (2022): 59-63.

11. Qizi, Xushvaqtova Muhlisa Nuriddin, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "ACHCHIQ BODOM TURKUMI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 141-149.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023

12. Faxriddinovich, Mamarajabov Samandarbek. "ZIRK (BERBERIS) TURKUMI." *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI* 2.16 (2023): 690-694.

13. Jumageldiyevna, Gulshan Nurmatova, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "ZARANG (ACER) TURKUMI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 6-11.

14. Xudaynazarovna, Ashurova Muxlisa, Muxammadiyeva Gulchiroy Raxmonovna, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "O'G 'ITLARNING TURLARI-XUSUSIYATLARI, TUPROQ STRUKTURASIGA VA O'SIMLIK HOSILIGA TA'SIRI." *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI* 2.18 (2023): 204-208.

